

Slovenska sprava kljub štirim razkolom

Med množico neresničnih trditev v članku *Nostalgija in čustvo zagrenjenosti* (*Družina*, 13. 2. 2022) Jožeta Mlakarja najdemo tudi stavek, s katerim se zaradi njegove resničnosti povsem strinjava: »Res nam grozi četrti razkol, ki ga napovedujeta Spomenka in Tine Hribar – saj je že tu.« A v čem se kaže ta četrti razkol in kateri so bili pred njim?

Prvi slovenski razkol je razkol, ki ga v *Krstu pri Savici* predstavi Prešeren: *Šest mesecev moči kri krvava reka, /Slovenec že mori Slovenca brata –/kako strašna slepota je človeka!*

Drugi slovenski razkol je z nasilno rekatolizacijo v času protestantizma povzročil škof Hren kot kolaborant nadvojvode Ferdinanda II., ki ga je 1597 imenoval za ljubljanskega knezoškofa. Ker ni ukazal samo sežiga knjig, ampak tudi svetoskrunski izkop že pokopanih protestantov, bi Prešernov irski duhovnik tudi zanj, tako kot za Valjhuna, dejal: *Hren ravna po svoji glavi, po božji volji ne.*

Tretji slovenski razkol ni imel le enega, temveč dva povzročitelja: partizanstvo zaradi krvave komunistične revolucije in domobranstvo zaradi krvave kolaboracije z okupatorjem. Najina knjiga *Slovenski razkoli in slovenska sprava* dokaže, da je bila prva povzročiteljica bratomorne, hibridne državljanske vojne Komunistična partija Slovenije. Zato je Mlakarjeva trditev netočna: »Krivdo za to sta pripisala enako obema stranema, boljševidni in klero-katoliški oziroma klerofašistični.« Je Jože Mlakar najino knjigo sploh prebral? Medtem ko je bilo leta 1942 največ ubitih Slovencev s strani Osvobodilne fronte, so domobranci že leta 1944 pobili več Slovencev kot partizani. Zgodovinar Boris Mlakar je na posvetovanju *Žrtve vojne in revolucije* (2004) navedel, da je »v pogledu uporabe nasilja domobranska stran v letu 1944 dosegla in celo preseгла partizansko«: do začetka 1944 (zlasti od aprilske prisege domobrancev o »skupnem boju« s »SS četami« proti

»banditom in komunistom«) do maja 1945 so domobranci pobili 2200, partizani 1800, skupaj torej 4000 Slovencev. Komunistična oblast po vojni pa še trikrat več.

Četrti slovenski razkol je dozel s silovitim napadom z obeh strani, leve (ZZB) in desne (NSZ) na izjavo *Slovenska sprava*, ki jo je z veliko večino leta 2021 sprejela Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Predsednik vlade RS Janša in njegovi pa so na posvetu (23. 8. 2021) *Navidezna sprava* »smrtno resno« razglasili, da v spravo ne verjamejo več; češ da je zamisel o njej propadla: ker da ni prišlo do lustracije itd. Že prej je Janša bivšemu predsedniku ZDA po valjhunsko ponudil vojaško oporišče v Sloveniji, nato pa sporočal pripravljenost, česar niti general Rupnik ni storil, slovenske fante poslati na rusko fronto.

Slovenska sprava seveda ne more temeljiti, kar je nadškof Šuštar znova in znova poudarjal, na maščevalni lustraciji. Lahko temelji le na dejstvih, ki jih v izjavi *Slovenska sprava* izpostavlja SAZU, vrhovna slovenska kulturna ustanova. Izjavo je na pobudo predsednika RS Boruta Pahorja napisal zdajšnji predsednik SAZU akad. prof. dr. Peter Štih, objavljena pa je v zborniku *Slovenska sprava*, ki ga je uredil (z opremo akademika Andreja Jemca) bivši predsednik SAZU akad. prof. dr. Tadej Bajd. Zbornik poleg izjave vsebuje referate s posvetovanja *Slovenska sprava*, ki ga je SAZU organizirala ob »tridesetletnici pravne slovesnosti v Rogu in ob stoletnici rojstva nadškofa dr. Alojzija Šuštarja«. Na simpoziju (2020) smo sodelovali: teologi Krašovec, Gril, Stres, Osredkar in Rupnik ter Kučan, Vodopivec, Ferenc, Jamnik, Peršin, Godeša, Mesec, Erzar, Gabrič, Škof in midva.

Osrednja misel *Slovenske sprave*: Predpogoj slovenske narodne sprave je, da se skupaj distanciramo tako od krvave revolucije kot od krvave kolaboracije. Na osebni ravni je večina Slovencev to že storila. Ni (bilo) lahko, toda nobena katarza po tragediji ni lahka.

SPOMENKA IN TINE HRIBAR,

TOMIŠELJ